

Konkurencieschopné Slovensko

DESATORO PRE FÉROVÉ A PREDVÍDATEĽNÉ PODNIKANIE

Stabilita a predvídateľnosť sú kľúčové predpoklady pre fungovanie podnikateľského prostredia v každej krajine. Podnikatelia potrebujú mať nastavené pravidlá, ktoré sú férové a dostatočne vopred všetkým známe. Pre ich nastavovanie a následné dodržiavanie je hlavná dôveryhodnosť verejných inštitúcií na národnej, ale aj lokálnej úrovni.

Faktom ostáva, že v oblasti kvality verejných inštitúcií a následnej vymožitelnosti práva Slovensko zaostáva za najvyspelejšími krajinami sveta. Podľa Svetového indexu konkurencieschopnosti (World Competitiveness Index) sme v tomto ohľade až na 61. mieste. Európska komisia vo svojich správach o krajine v uplynulých rokoch stále častejšie poukazuje na nízku kvalitu aj predvídateľnosť právnych predpisov, vysokú mieru vnímanej korupcie, či nedostatočné zlepšovanie fungovania súdnictva. Na tieto tri tematické oblasti od roku 2015 aktívne poukazuje a zároveň návrhy na zlepšenie ponúka Iniciatíva za vládu zákona (Rule of Law Initiative) - široká koalícia zamestnávateľských združení a obchodných komôr.

Stabilné a predvídateľné podnikateľské prostredie v krajine s fungujúcimi a dôveryhodnými inštitúciami sú nevyhnutné predpoklady pre to, aby sa podnikateľom, ale aj bežným ľuďom na Slovensku darilo. Ak chceme naplno využiť potenciál tejto krajiny a zabezpečiť priestor pre rozvoj ľudského talentu (viac v dokumente „Desatoro pre krajinu talentu“), už v blízkej dobe je potrebné prijať zásadné zlepšenia vo všetkých troch vyššie uvedených oblastiach.

Najmä na pôde Národnej rady by sa zákony mali meniť len vtedy, keď je to naozaj potrebné a najmä po širšej odbornej diskusii a dôkladnom zvážení všetkých ich vplyvov. Je našou povinnosťou snažiť sa eliminovať akýkoľvek priestor pre netransparentné či až korupčné správanie v každej oblasti. Zároveň očakávame, že sudy nebudú kvôli dĺžke trvania súdnych konaní postrachom pre poctivých podnikateľov, ktorí sa nevedia domôcť svojich práv, ale vďaka svojmu predvídateľnému a nestrannému rozhodovaniu budú stabilným pilierom vymožitelnosti práva.

Ako predstavitelia širokej podnikateľskej komunity zastupujúci slovenské či medzinárodné spoločnosti - od mikrofiriem v regiónoch až po najväčších zamestnávateľov v krajine - preto žiadame v predvolebnom období zástupcov politických strán naprieč celým spektrom, aby sa o takéto zlepšenia v maximálnej novej miere usilovali.

PRIJÍMANIE ZÁKONOV V NR SR AŽ PO DISKUSII

/ PREDVÍDATEĽNÁ LEGISLATÍVA

V modernom štáte sa zákon považuje za formu spoločenskej zmluvy, ktorú musia všetci rešpektovať. Je preto neprípustné, ak sa závažné zmeny s dopadom na celú spoločnosť robia bez diskusie s odbornou aj širokou verejnosťou. Na rozdiel od vládnych návrhov zákonov pri poslaneckých návrhoch zákonov (vrátane pozmeňujúcich návrhov) absentuje povinnosť diskusie, či možnosť pripomienkovania širokou aj odbornou verejnosťou.

RIEŠENIE

Zavedenie povinného umožnenia pripomienkovania poslaneckých návrhov (vrátane pozmeňujúcich návrhov) zákonov.

Uplatnenie rovnakých princípov ako pri vládnych návrhoch zákonov.

KONIEC NETRANSPARENTNÝM ZMENÁM/PRÍLEPKOM DO NÁVRHOV ZÁKONOV

/ PREDVÍDATEĽNÁ LEGISLATÍVA

Stále častejšie sme svedkami toho, že zmeny so zásadným dopadom na ekonomiku a podnikateľské prostredie sa prijímajú prostredníctvom poslaneckých pozmeňovacích návrhov počas rozpravy v druhom čítaní. Popri tzv. goldplatingu pri transpozícii európskej legislatívy ide o ďalší spôsob netransparentného pridávania regulačnej záťaže. Reálne to prebieha tak, že poslanci hlasujú a zvyčajne aj na základe politickej dohody schvália zmeny, ktoré boli predstavené len pár minút pred hlasovaním. Tento postup je vysoko netransparentný a ohrozuje stabilitu právneho štátu. Zároveň dehonestuje to prácu všetkých odborníkov na strane verejnej aj súkromnej sféry.

RIEŠENIE

Zavedenie primeranej lehoty medzi druhým a tretím čítaním v NR SR.

2. a 3. čítanie by sa nemohli konať počas tej istej schôdze NR SR – vznikne tak priestor aj na pripomienkovanie „pozmeňovákov“.

POCTIVÉ VYHODNOTENIA DOPADOV PRI POSLANECKÝCH NÁVRHOV ZÁKONOV

/ PREDVÍDATEĽNÁ LEGISLATÍVA

Na rozdiel od vládnych návrhov zákonov na poslanecké návrhy, vrátane pozmeňovacích návrhov nie sú uplatňované rovnaké požiadavky z hľadiska vyhodnotenia predpokladaných dopadov resp. tieto údaje poslanci uvádzajú len veľmi povrchno. Vládne návrhy zákonov musia obsahovať výpočet predpokladaných vplyvov na rozpočet, podnikateľské prostredie, životné prostredie, rodinu, informatizáciu, sociálne vplyvy, či vplyv na služby verejnej správy. Keďže tieto náležitosti poslanecké návrhy obsahovať nemusia, ostatným poslancom tak pri hlasovaní, ako aj verejnosti, chýbajú podstatné informácie o možných dôsledkoch ich hlasovania.

RIEŠENIE

Poslanecké návrhy vrátane pozmeňujúcich návrhov musia obsahovať podrobné vyhodnotenie dopadov (rovnako ako vládne návrhy zákonov v zmysle jednotnej metodiky na posúdenie vplyvov. Nie je dôvod vyžadovať nižší štandard ako pri vládnych návrhoch zákonov).

NIŽŠIA FREKVENCIA ZMIEN ZÁKONOV

/ PREDVÍDATEĽNÁ LEGISLATÍVA

Pre bežného občana, či najmä menšieho podnikateľa je extrémne náročné dokázať sa orientovať v tak častých zmenách zákonov. Tie sa dnes menia bez toho, aby sa najprv objektívne zhodnotilo, či a ako boli dosiahnuté ciele, pre ktoré bola regulácia prijatá a či je v aktuálnom znení regulácia ešte vôbec opodstatnená. Zavedenie ex post hodnotenia by malo hneď dva významné prínosy – prehodnotenie opodstatnenia zmeny/novej regulácie a zásadné spomalenie frekvencie zmien.

RIEŠENIE

- Zavedenie ex post hodnotenia dopadov regulácií.
- Zavedenie pravidla o účinnosti legislatívy vždy k 1. januáru kalendárneho roka.

Pred zavedením novej regulácie, resp. začatím novelizácie zákona sa najprv bude musieť vyhodnotiť efektívnosť poslednej takejto zmeny.

REÁLNA NEZÁVISLOSŤ REGULAČNÝCH INŠTITÚCIÍ

/ ZNIŽOVANIE KORUPCIE

Pre zachovanie férovej hospodárskej súťaže sú kľúčové inštitúcie nezávislého dohľadu (ÚVO, RRZ, NBS, atď.), ktoré sa podieľajú nielen na nastavení spravodlivého legislatívneho rámca, ale aj na výkone dohľadu. To platí rovnako aj o sektoroch podliehajúcich prísnejšej regulácii (energetika, telekomunikácie, atď.). Dôveryhodnosť takýchto inštitúcií sa odvíja od schopnosti nestranného rozhodovania na základe faktov a dát, zamedzenia konfliktu záujmov, ale aj spôsobu výberu vrcholných predstaviteľov týchto inštitúcií, ktorý doteraz často podlieha vplyvu politických strán, či záujmových skupín.

RIEŠENIE

Zvýšenie nezávislosti regulačných inštitúcií.

Cestou je napr. zavedenie povinných verejných vypočutí kandidátov na vedúce funkcie týchto úradov, či zapojenie čo najširšieho spektra relevantných inštitúcií do výberového procesu (ako príklad môže poslúžiť výber šéfa ÚOOPČ).

VIAC ODBORNOSTI A MENEJ POLITICKÝCH NOMINÁCIÍ VO VEREJNEJ SPRÁVE

/ ZNIŽOVANIE KORUPCIE

Pre stabilitu podnikateľského prostredia je kľúčová kvalita a odbornosť vo verejnej správe. Problémom sú časté zmeny na kľúčových odborných pozíciách, ktoré často neodôvodnene podliehajú politickým nomináciám. To má negatívny vplyv na kvalitu činnosti ústredných orgánov štátnej správy, či verejnej správy a rozširuje tak priestor pre netransparentné konania, ktoré viac ako verejný záujem sledujú partikulárne ciele istých politických, resp. záujmových skupín.

RIEŠENIE

Zvýšenie nezávislosti a odbornosti v štátnej správe.

Dôsledné uplatňovanie princípu odbornosti by limitovalo tradičné povolené politické nominácie len na nevyhnutné minimum a zásadne by obmedzilo aj dosadzovanie politikov do nezávislých regulačných inštitúcií.

FÉROVÝ PRÍSTUP UCHÁDZAČOV (PODNIKATEĽOV) AJ VEREJNOSTI (KONTROLA) K VEREJNÝM SÚŤAŽIAM

/ ZNIŽOVANIE KORUPCIE

Verejné obstarávanie má zmysel vtedy, keď sú informácie o súťažiach verejne dostupné. Po zásadnom zvýšení limitov na ZNH v rokoch 2018 a 2019 došlo k výraznému poklesu vyhlásených verejných súťaží. Pre samosprávy to v praxi znamená, že tovary a služby (do 84 000 EUR s DPH), či stavebné práce (do 216 000 EUR s DPH) môžu zadať priamo bez zverejnenia, či súťaže a bez možnosti primeranej kontroly verejnosti. Táto situácia zásadne obmedzuje férovú hospodársku súťaž a zvyšuje priestor pre netransparentné priame zadávanie a potenciálne korupčné praktiky.

RIEŠENIE

Povinné zverejňovanie výziev na predkladanie ponúk aj pri zákazkách s nízkou hodnotou.

Docieli sa tak zachovanie nevyhnutnej miery flexibility a slobody verejných obstarávateľov, férovejšiu súťaž medzi uchádzačmi a podporili by sme malé a stredné podniky v SR.

SKRÁTENIE DĹŽKY SÚDNYCH KONANÍ

/ FUNKČNÉ A DÔVERYHODNÉ SÚDNICTVO

Obchodnoprávne spory dnes na Slovensku trvajú v priemere 21 mesiacov, pričom tento trend má stúpajúci charakter. V tejto kategórii je Slovensko na chvoste krajín EÚ. Táto situácia má negatívny vplyv na podnikateľské prostredie a pôsobí ako negatívny faktor pri rozhodovaní potenciálnych investorov. Dĺžka konaní priamo úmerne súvisí s nákladmi, resp. viazanými zdrojmi, ktoré mohli byť medzičasom investované do ďalšieho rozvoja firiem a o ktoré tak slovenská ekonomika zbytočne prichádza.

RIEŠENIE

Aktívnejšie implementovať opatrenia na zníženie dĺžky súdnych konaní.

- Tematická špecifikácia konkrétnych súdov.
- Zvýšenie investícií do vzdelávania sudcov a súdnych úradníkov.

ZAMEDZENIE ŠKODÁM PRI NESÚLADE ZÁKONOV S ÚSTAVOU

/ FUNKČNÉ A DÔVERYHODNÉ SÚDNICTVO

Už viackrát sa ukázalo, že NR SR schválila zákon, pri ktorom sa neskôr potvrdilo, že bol v rozpore s Ústavou. To posudzuje Ústavný súd (ÚS). Priemerná dĺžka takéhoto konania je však viac ako 2 roky, počas ktorých musia občania aj podnikatelia dodržiavať schválený zákon. Aj keď ÚS neskôr rozhodne o protiústavnosti, nemožno si žiadať spätné náhradu za ujmu, resp. škody, ktoré počas trvania zákona nastali. Pre zamedzenie škôd pre občanov aj podnikateľov navrhujeme prijatie súboru procesných opatrení pre zabezpečenie ochrany práv verejnosti. Riešiť sa to dá prostredníctvom pevnej lehoty pre rozhodnutie alebo odložením účinnosti právnej úpravy.

RIEŠENIE

Prijatie procesných opatrení za účelom zabezpečenia ochrany práv fyzických a právnických osôb pri posudzovaní súladu všeobecne záväzných právnych predpisov s Ústavou SR.

Možnosťou je určenie pevnej lehoty na rozhodnutie (270-360 dní od podania návrhu na vyslovenie nesúladu právnych predpisov) alebo povinným odložením účinnosti zákona, ak v stanovenej fixnej lehote nepríde k rozhodnutiu vo veci.

ODBREMENENIE SÚDOV A POSILNENIE DÔVERYHODNOSTI

/ FUNKČNÉ A DÔVERYHODNÉ SÚDNICTVO

Na rozdiel od vyspelejších európskych jurisdikcií, v slovenskom prostredí nie je verejnými orgánmi dostatočne akceptovaný inštitút rozhodcovského konania ako časovo aj finančne efektívnejšieho nástroja pre riešenie obchodnoprávných sporov. Tie dnes na Slovensku trvajú v priemere 21 mesiacov. Ak sa však firmy dohodnú na riešení sporu prostredníctvom rozhodcovského súdu, ten vie byť vyriešený v jednoduchších prípadoch aj do 3-4 mesiacov. V krajinách západnej Európy je inštitút obchodnej arbitráže bežne využívanou, efektívnou a predvídateľnou alternatívou.

RIEŠENIE

Podpora dôveryhodnosti obchodnej arbitráže.

Štátne sudy by mali akceptovať a propagovať riešenie obchodných sporov v rozhodcovskom konaní a akceptovať rozhodcovské rozsudky. Prispelo by to k odbremeneniu súdneho systému.